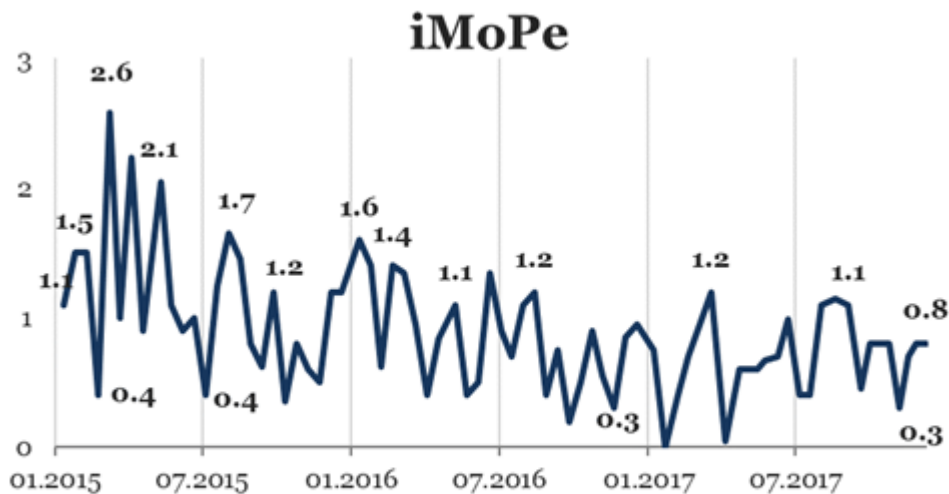

iMoRe №74. Заборона маскі-шоу підтримала життя у індексі реформ

Індекс моніторингу реформ (iMoRe) склав +0.8 бала з 27 листопада по 10 грудня 2017 року (у попередньому раунді індекс також дорівнював +0.8 з можливих від -5.0 до +5.0). У цьому періоді позитивні зрушення відбулись у законодавстві, що стосується урядування, бізнес-середовища та енергетики. Реформаторських законодавчих змін, що впливають на державні фінанси та монетарну сферу не було.

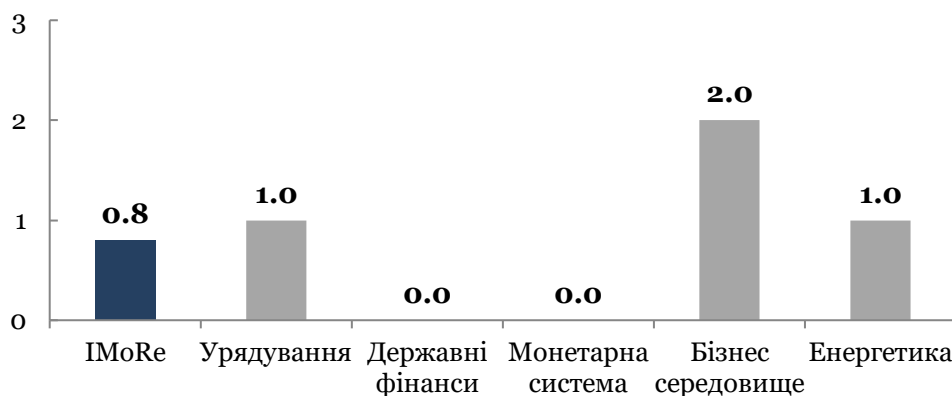
Головні події цього раунду - закон, що обмежує тиск силових органів на бізнес, закон, що змінює регулювання на ринку житлово-комунальних послуг, а також постанова, що удосконалює механізм захисту речових прав на земельні ділянки.

Графік 1. Динаміка Індексу моніторингу реформ

iMoRe може приймати значення від -5 до +5, значення вище за +2 розглядається як прийнятний темп реформ

Графік 2. Значення iMoRe та його компонентів у поточному раунді оцінювання

Головні події випуску

1. Закон, що обмежує тиск силових органів на бізнес, +4.0 бала

За [даними опитувань](#) іноземних інвесторів, репресивні дії правоохоронних органів - одна із ключових перепон, що заважають залученню капіталу в Україну. Зокрема, правоохоронні органи часто паралізують роботу підприємств, коли під час досудового розслідування проводять обшуки, вилучають техніку та документи. У 2016 році Рада бізнес-омбудсмена отримала [172 скарги](#) на дії силових органів, у першій половині 2017 - [107 скарг](#).

Закон [2213-VIII](#) унеможливує зловживання правоохоронних органів по відношенню до бізнесу під час досудового розслідування.

Коментарі експерта

“Закон про забезпечення дотримання прав учасників кримінального провадження правоохоронними органами під час здійснення досудового розслідування запроваджує:

- *обов'язковість відеофіксації процедур обшуку і вилучення майна;*
- *недопустимість використання результатів обшуку як доказів у разі недопущення адвоката,*
- *обмеження вилучення органами розслідування серверів, комп'ютерів та іншої техніки;*
- *можливість оскарження тривалості розслідування зацікавленими особами тощо.*

Ці положення уже набрали чинності і, безумовно, є прогресивними, бо зменшують можливості для зловживань з боку органів правопорядку. Такі зловживання створювали значні перешкоди для бізнесу. Також з початку 2019 р. держава має забезпечити відеофіксування всіх судових засідань у кримінальних справах.

Водночас, непередбачувані наслідки може мати положення нового закону, що існування нескасованої постанови про закриття справи є перешкодою для нового розслідування у цій справі. Це сприятиме поширенню безкарності і несе великі корупційні ризики, адже органи влади цим можуть зловживати - один раз закрити провадження, щоб допомогти особі уникнути відповідальності і назавжди позбавити доступу потерпілих до правосуддя.”

Роман Куйбіда, Центр політико-правових реформ

Коментар реформатора

“Існує проблема так званих «маски-шоу», коли силовики за надуманих підстав приходили до офісів компаній, вилучали документацію та техніку. Робота компанії могла бути заблокована на кілька місяців. Міністерство юстиції разом з Офісом Бізнес-омбудсмена та представниками бізнес асоціацій розробили законопроект, який фактично ліквідував «маски-шоу».

Дуже приємно, що проект підтримали всі гілки влади. Після схвалення Урядом його одразу внесли на розгляд Верховної Ради. Актуальність закону «маски-шоу стоп» підтвердили 312 депутатів, які натиснули кнопку «ЗА».

1. *Документом вводиться обов'язкова відео- та аудіо фіксація судового засідання, на якому ухвалюється рішення про проведення обшуку, а також весь процес обшуку. Без наявності таких записів отримані докази визнаються недопустимими.*

2. Адвокати підприємства можуть долучатися до обшуку на будь-якій стадії. Докази, отримані під час обшуку, на який не було допущено захисника, визнаються недопустимими.
3. Закон забороняє вилучення оригіналів фінансово-господарської документації, комп'ютерної техніки, серверів та мобільних телефонів суб'єктів підприємницької діяльності.
4. Також передбачена заборона повторного порушення закритих кримінальних проваджень та забезпечено розумні строки провадження кримінальної справи.
5. Особи, права яких обмежуються, отримують право оскаржувати бездіяльність слідчого та вносити клопотання про застосування розумних строків провадження. Представники бізнесу отримують право на підтвердження реєстрації кримінальної справи.

Ще однією важливою ініціативою є запуск механізм аудиту діяльності правоохоронних органів у напрямку розслідування економічних злочинів.

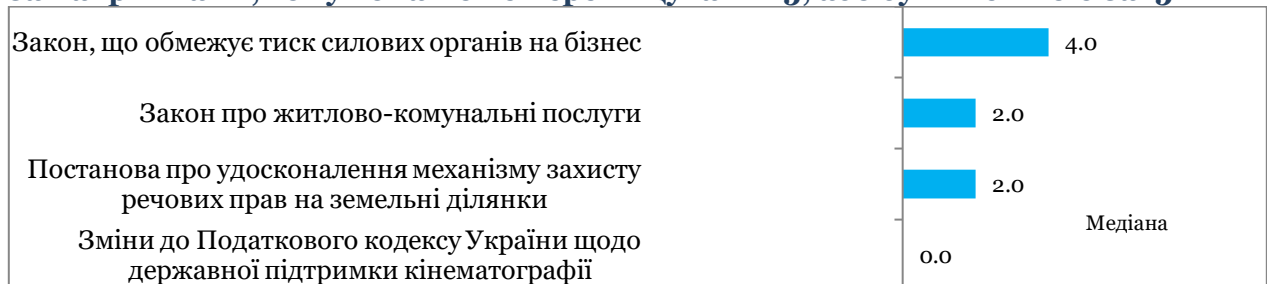
Основна ідея закону - не у тому, щоб звузити права правоохоронців, а щоб забезпечити баланс між захистом прав бізнесу і дотриманням законодавства з боку правоохоронних органів. Ми маємо отримати ефективні розслідування правоохоронців з дотриманням прав бізнесу

Закріплення у законодавстві положень, які захистять бізнес від тиску правоохоронців під час проведення слідчих дій, є важливим кроком для створення належних умов для підприємництва.

Тепер дуже важливо, щоб всі прийняті зміни були імplementовані.”

Павло Петренко, Міністр юстиції України

Графік 3. Події, що визначали значення індексу, оцінка події є сумою її оцінок за напрямками, тому вона може перевищувати +5, або бути меншою за -5

2. Закон про житлово-комунальні послуги, +2.0 бала

Ринок житлово-комунальних послуг сьогодні є монополізованим та надмірно зарегульованим. Споживачі не можуть вільно обирати постачальників комунальних послуг. Існують численні бар'єри для входження на ринок нових постачальників. Якість послуг є низькою.

Закон [2189-VIII](#) повинен вирішити ці проблеми. Він врегулював відносини споживачів та постачальників комунальних послуг.

Коментар реформатора

“Основні новації Закону:

- запроваджується перехід від взаємовідносин з монополістом через договори приєднання до вибору споживачем одної із чотирьох можливих моделі відносин;
- руйнується монополія ЖЕКів на обслуговування будинків;
- споживач платить тільки за ті житлово-комунальні послуги, що замовив відповідно до умов договору і фактично спожив;
- всі ціни, крім цін/тарифів на послуги суб'єктів природних монополій – є предметом домовленості сторін;
- для споживачів автономного (тобто на будинкову систему) теплопостачання передбачено визначення тарифів окремо для будинку;
- передбачено заходи економічного стимулювання споживачів в разі сортування ними побутових відходів;
- запроваджено послугу з управління багатоквартирним будинком; детально визначено права, обов'язки й відповідальність управителя, а також вимоги до нього з точки зору професійної атестації.

В Законі на вибір споживачів запропоновано 4 моделі взаємовідносин з виконавцями послуг з водо- і теплопостачання, а саме:

1. Модель прямого договору, коли є індивідуальний споживач (квартира) та монополіст. За якої монополіст буде відповідати за якість послуг у квартирі і за обслуговування внутрішньобудинкової мережі, але власники повинні будуть узгодити із ним питання вартості обслуговування мереж.

2. Модель колективного споживача, коли від свого імені об'єднання співвласників буде укладати договір про постачання теплової енергії чи води на вході в будинок. Це форма так званої колективної відповідальності, яку сьогодні підтримує дуже мало людей, але вона існує відповідно до чинного закону Про ОСББ.

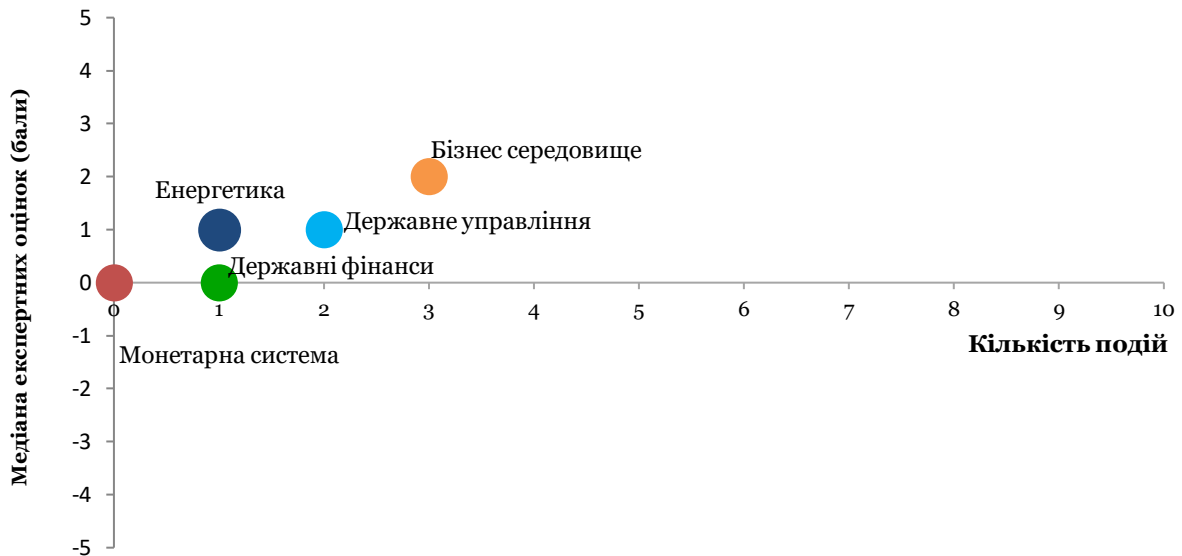
3. Модель колективного договору, коли буде визначена уповноважена особа від будинку, яка від імені кожного індивідуального споживача буде укладати договір із монополістом. У цьому випадку відповідальність за, наприклад, невчасну оплату буде лежати на конкретному індивідуальному споживачеві, а не буде колективною.

4. Модель «статус-кво» – так, як є сьогодні. Тобто, квартира є споживачем і є прями договори, але монополіст не відповідає за внутрішньобудинкові мережі.

В той же час, постачання і розподіл природного газу та електроенергії здійснюється виключно шляхом укладення прямих договорів, за якими виконавці послуг несуть відповідальність за якість наданої послуги до квартири.”

Альона Бабак, Народний депутат України

Графік 4. Значення окремих компонентів Індексу та кількість подій

3. Закон про удосконалення механізму захисту речових прав на земельні ділянки, +2.0 бала

Побоювання власників землі щодо рейдерства та шахрайства, згідно [з опитуваннями](#), є важливими перепонами для запровадження вільного ринку сільськогосподарських земель.

Постанова уряду [від 6 грудня 2017 р. № 925](#) вдосконалює процедури реєстрації прав на земельні ділянки, що має звужити можливості шахрайських дій.

Коментар реформатора

“В рамках проекту Мін’юсту «Я МАЮ ПРАВО!» в усіх регіонах були запуснені аграрні антирейдерські штаби. Результат – 15 кримінальних справ проти рейдерів і сотні попереджених захоплень та конфліктів. Та найголовніше – робота штабів виявила системні прогалини, які давали можливість діяти рейдерам.

Ще влітку ми анонсували, що за підсумками їхньої роботи буде прийнято низку ініціатив, які ліквідують існуючі схеми рейдерства в аграрному секторі.

На початку грудня ми презентували на засіданні Уряду перші такі законодавчі ініціативи і вони були прийняті. Розроблена Мін’юстом постанова запроваджує кілька стратегічних змін, які вибивають землю з-під ніг рейдерів.

1. Документ унеможливив проведення реєстрації прав на неіснуючі земельні ділянки. Це виключить можливість фізичного захоплення земельних ділянок селян та подвійної реєстрації.
2. Запроваджується перевірка наявності та автентичності кадастрового номера земельної ділянки. Також Реєстратор перед тим, як вчинити реєстраційну дію, має перевірити зареєстровані права до 1 січня 2013 року в Держземкадастрі. У разі відсутності кадастрового номера земельної ділянки в Державному земельному кадастрі державна реєстрація не буде проведена.

3. Запроваджене автоматичне виправлення помилок і неточностей в реєстрі, без необхідності з боку користувача писати заяву. Реєстратор направлятиме відповідні повідомлення про виправлення технічних помилок у Державному земельному кадастрі.
4. Ми удосконалили процедуру встановлення особи та перевірку її правоздатності реєстратором під час проведення реєстраційних дій, не пов'язаних із вчиненням нотаріальної дії.
5. Паралельно ми продовжуємо запроваджувати нові технології та надаємо можливість користувачам ділянок можливості ідентифікації особи завдяки Mobile ID чи іншого засобу, який дає можливість однозначно ідентифікувати таку особу.
6. Окрім того було розширено сервіс Мін'юсту «СМС-МАЯК» на користувачів земельних ділянок. Таким чином орендар буде проінформований про будь-які спроби перереєстрації та зможе своєчасно відреагувати.

Усі ці новації фактично зв'язують руки рейдерам.

Хочу наголосити: ми вже забезпечили інформаційну взаємодію між майновим реєстром та Державним земельним кадастром.

З 13 листопада реєстраторами направлено близько 240 тис. запитів до Держземкадастру на підтвердження інформації про земельну ділянку. 82% з цих запитів виявились успішними.

Окрім цього, 6 грудня 2017 року Міністерство юстиції разом з Мінагропродом, Держагентством з питань електронного урядування та Фондом Східна Європа презентували нову електронну послугу з реєстрації договорів оренди аграрних земель онлайн.

Для того, щоб зареєструвати підписаний контракт, достатньо завантажити сканкопію угоди про оренду землі сільськогосподарського призначення та підписати ці дані власним електронним цифровим підписом.

Щороку в майновому реєстрі реєструється понад 10 млн заяв. 2 млн з них – заяви на реєстрацію інших речових прав, пов'язаних з землею.

Сервіс дасть можливість без черг, без контакту з чиновниками і зайвих витрат часу подати заяву на реєстрацію договору оренди усього за кілька хвилин. Це - дійсно європейська якість послуг”

Павло Петренко, Міністр юстиції України

Таблиця 1. Оцінки всіх подій та прогресу реформ за напрямками

Державне управління	+1.0
Закон, що обмежує тиск силових органів на бізнес	+2.0
Постанова про удосконалення механізму захисту речових прав на земельні ділянки	+1.0
Державні фінанси	0.0
Зміни до Податкового кодексу України щодо державної підтримки кінематографії	0.0
Монетарна система	0.0
Закон про житлово-комунальні послуги	
Закон, що обмежує тиск силових органів на бізнес	

Зміни до Податкового кодексу України щодо державної підтримки кінематографії
Постанова про удосконалення механізму захисту речових прав на земельні ділянки

Бізнес середовище	+2.0
Закон про житлово-комунальні послуги	+1.0
Закон, що обмежує тиск силових органів на бізнес	+2.0
Постанова про удосконалення механізму захисту речових прав на земельні ділянки	+1.0
Енергетика	+1.0
Закон про житлово-комунальні послуги	+1.0

(Див. графіки та таблиці на сайті http://imorevox.in.ua/?page_id=577,
http://imorevox.in.ua/list_rounds.php)

Довідкова інформація: Індекс Моніторингу Реформ (iMoPe) VoxUkraine призначений надавати комплексну оцінку зусиллям влади України зі впровадження економічних реформ. Індекс базується на експертних оцінках змін у регуляторному середовищі за п'ятьма напрямками:

1. Державне управління
2. Державні фінанси
3. Монетарна система
4. Бізнес середовище
5. Енергетика

Детальніше про Індекс та методологію розрахунку можна дізнатись на сайті imorevox.org.
VoxUkraine - це ініціатива, створена групою міжнародних та вітчизняних економістів, присвячена реформам та економічному розвитку України. Цілями VoxUkraine є поширення науково обґрунтованого аналізу та коментарів щодо економічних та суспільно-політичних подій в Україні, підвищення рівня дискусії та формулювання системного підходу до реформ, а також інтеграція України в світову мережу економістів та діячів, відповідальних за економічну політику.